

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ У ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ АПЛІКАЦІЇ З
РІЗНИМИ МАТЕРІАЛАМИ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Виконала: студентка 2 курсу 241 М групи

Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Дошкільна освіта

Вихор Єлізавета Олександрівна

Керівник к.пед.н., доцентка Голінська Т.М.
Рецензентка вихователь-методист
Херсонського початкової школи № 7
Херсонської міської ради
Ібайдулаєва І.М.

Івано-Франківськ 2022

ЗМІСТ

ВСТУП		3
РОЗДІЛ 1	Теоретичні основи розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку у процесі аплікації із різних матеріалів	6
1.1	Психолого-педагогічна характеристика поняття «творчі здібності».....	6
1.2	Особливості розвитку творчих здібностей в дітей віком старшого дошкільного віку.....	9
1.3	Аплікація з різних матеріалів як розвиток творчих здібностей старших дошкільнят.....	17
РОЗДІЛ 2	Експериментальне дослідження розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку у вигляді аплікації з різних матеріалів.....	31
2.1	Виявлення рівня розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку.....	31
2.2	Зміст роботи з розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку через аплікацію з різних матеріалів.....	35
2.3	Аналіз результатів експериментального дослідження.....	48
ВИСНОВКИ		52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		55
ДОДАКИ		60
Додаток А Кодекс академічної доброчесності.....		60

ВСТУП

Актуальність дослідження. Поняття «творчі здібності» тісно пов'язане з поняттями «творчість» та «творча діяльність». Будь-яка творчість є необхідною умовою існування людини, творчі процеси відбуваються вже у дитячому віці. Дошкільне дитинство є добрим періодом у розвиток творчих здібностей, оскільки у віці діти допитливі і активно пізнають навколишній світ. Дорослі, залучаючи дітей дошкільного віку у різні види діяльності, дають їм нові знання, заохочують допитливість, сприяють розширенню дитячого досвіду, який є необхідною передумовою для майбутньої творчої діяльності. Одним із важливих факторів творчого розвитку дітей є створення умов, що сприяють формуванню їх творчих здібностей.

Психологічні основи розвитку творчих здібностей людини розглядають у своїх роботах Д. Богоявленська, Н. Ветлугіна, Л. Виготський, О. Леонтьєв, Н. Поддяков, С. Рубінштейн, Н. Сакуліна, та інші. Дослідження цих авторів свідчить про те, що творчі здібності виявляються вже у дошкільному віці та його розвиток відбувається у процесі спеціально організованого навчання.

У державному стандарті дошкільної загальної освіти говориться, що на етапі завершення дошкільної освіти творчі здібності дитини можуть виявлятися у ліпленні, аплікації, малюванні, співі та танцях. Старший дошкільник має розвинену уяву, яка проявляється у продуктивних видах діяльності. У дитини розвинена дрібна та велика моторика рук, вона може робити вироби з різних матеріалів. Одним із основних засобів розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку є аплікація. В рамках державних стандартів, аплікація включена в освітню галузь «Художня творчість». Аплікація розвиває художню уяву, творчі здібності та естетичний смак, тактильні відчуття та дрібну моторику, особливо якщо крім паперу використовуються інші матеріали. Заняття аплікацією сприяє

розвитку конструктивного мислення, оскільки під час роботи дитині необхідно з кількох частин зібрати ціле, допомагає запам'ятати кольори та форми, знайомить дітей із поняттям технологія: щоб отримати результат, необхідно виконати певну послідовність різних дій. Тому темою нашого дослідження було обрано: **«Розвиток творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку в процесі виконання аплікації з різними матеріалами».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету як складова науково-дослідної теми кафедри «Формування професійної компетентності кадрового педагогічного потенціалу у системі суспільних трансформаційних процесів» (№ 0117U005614).

Мета дослідження – виявити ефективність аплікації з різних матеріалів розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Об'єкт дослідження – процес розвитку творчих здібностей старших дошкільнят через аплікацію з різних матеріалів.

Предмет дослідження - творчі здібності старших дошкільнят.

Завдання дослідження:

1) Теоретично обґрунтувати проблему розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку у процесі аплікації з різних матеріалів.

2) Виявити рівень розвитку творчих здібностей в дітей віком старшого дошкільного віку.

3) Розробити, впровадити в освітній процес дошкільного закладу серію занять з аплікації з різних матеріалів, спрямовану на розвиток творчих здібностей старших дошкільнят та виявити її ефективність.

Для вирішення поставлених завдань використано такі **методи дослідження:**

- **теоретичні:** аналіз нормативно-правових документів в галузі дошкільної освіти, аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, аналіз матеріалів і публікацій у періодичній пресі, вивчення педагогічного досвіду;

- **емпіричні:** вивчення і узагальнення досвіду дошкільної освіти з проблеми дослідження; педагогічне спостереження, бесіда, педагогічний експеримент, кількісний та якісний аналіз даних, аналіз продуктів дитячої діяльності.

В основу дослідження покладена **гіпотеза** проте, що аплікація з різних матеріалів є ефективним засобом розвитку творчих здібностей старших дошкільнят.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у тому, щоб довести ефективність навичок сюжетного малювання у старших дошкільників засобами образотворчої діяльності за допомогою ігрових прийомів.

Теоретичне значення роботи полягає у розширенні знань та розумінь про можливість використання фахівцями дошкільної освіти засобами образотворчої діяльності.

Практична значущість дослідження полягає в тому, що розроблений комплекс занять аплікацією з різних матеріалів, спрямований на розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку, може бути використаний педагогами дошкільних установ у своїй роботі.

Апробація результатів дослідження. Результати випускної роботи були представлені на засіданні кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти педагогічного факультету Херсонського державного університету та приймала участь в дистанційній міждисциплінарній міжнародній науково-практичній конференції «Trends in science and practice of today», «Особливості розвитку творчих здібностей в дітей віком старшого дошкільного віку» сертифікат.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ АПЛІКАЦІЇ З РІЗНИХ МАТЕРІАЛІВ

1.1. Психолого-педагогічна характеристика поняття «творчі здібності»

У психології трактується здібності індивідуальні особливості, як забезпечення людини успішної своєї діяльності. А на невід'ємно від творчих здібностей є вищою психічною функцією людини і відображають дійсність. Отримана допомога формується в зображенні ніколи не існувало або не існує на момент створення об'єкта. У дітей дошкільного віку закладаються основи творчої активності дитини, які виявляються у розвитку здатності до задуму та його реалізації, здатності до поєднання знань і уявлень, щирої передачі почуттів.

Як стверджує Д. Богоявленська, що творчість – це процес дії, який створює якісно нові матеріальні та духовні цінності або результат створення чогось об'єктивно нового. Творчий процес спрямований на вирішення проблеми або задоволення потреб в соціумі [6, С. 28].

Велике значення визначив В. Дружинін, що творчі здібності як індивідуальні якості людини, що впливають на успішність домінуючі компонентів творчої діяльності [16, С. 95]. Автор зазначив, що творча здатність складається з багатьох ознак.

Здібність людини це продукт суспільного розвитку, що формує та передбачає засвоєння нових форм діяльності, вироблених людиною у процесі суспільно-історичного розвитку.

Здібності це не зародженні риси, що розвиває під впливом зовнішніх умов, але лише існують в процесі розвитку і не зможуть розвиватися поза

конкретною діяльністю. Здібності формується в діяльності, що зароджується з компонентів: знання, навички, вміння.

Для розвитку здібностей має в науці величезне значення в системному впливі ззовні — виховання і навчання. Впливає на розвиток здібностей дітей дошкільного віку, це виховання на основі задатків, які всієї структури особистості, типологічних особливостей вищої нервової діяльності та формується на основі характеру.

Виокремленні В. Левіним, який поділяє творчі здібності на три основні групи:

- 1) мотиваційні здібності (інтереси та схильності);
- 2) навички, пов'язані з темпераментом (емоційність);
- 3) розумові здібності [28].

Також відомий вітчизняний дослідник проблеми креативності О. Цибуля виокремлює такі творчі здібності:

1. Уміння бачити проблему там, де її бачать інші.
2. Уміння розбивати розумові операції, замінювати багато понять одним і використовувати все більш інформативні символи.
3. Уміння застосовувати навички, набуті при вирішенні однієї проблеми, для вирішення іншої.
4. Уміння сприймати дійсність як ціле, не розбиваючи її на частини.
5. Уміння легко порівнювати віддалені поняття.
6. Здатність пам'яті доставляти необхідну інформацію в потрібний момент.
7. Гнучкість мислення.
8. Можливість вибору однієї з альтернатив вирішення проблеми до її перегляду.
9. Здатність включати щойно сприйняту інформацію в уже існуючі системи знань.
10. Здатність бачити речі такими, якими вони є, розрізняти те, що ми спостерігаємо, і те, що впливає з інтерпретації.

11. Легка ідея.

12. Творча уява.

13. Можливість доопрацювання деталей для вдосконалення оригінальної ідеї [31, С. 100].

Як зазначає Ю. Калугіна, що творча уява та творче мислення є обов'язковими складовими у творчих здібностей для дітей [23].

А як вважає А. Люблінська, що творча уява – це здатність людини конструювати нові образи шляхом переробки розумових компонентів, набутих у минулому [32].

Важливо відзначити в зображувальній діяльності що креативне мислення – творче мислення, яке пропонує принципово нове вирішення проблемної ситуації, що призводить до нових ідей і відкриттів, зазначає М. Поддьяков [40].

Як вважають педагоги-науковці Г. Альтцуллер, В. Цуріков, Т. Ветрова трактують в своїй практичній діяльності, які займаючись розробкою програм і методик творчого виховання на основі ТРВЗ (Теорії розв'язування винахідницьких завдань), вони вважають, що одним із елементів творчого потенціалу творчого потенціалу є творче виховання особистості, яка має на меті творче виховання. Людина має такі навички:

- 1) здатність до ризику;
- 2) дивергентне мислення;
- 3) гнучкість у мисленні та діях;
- 4) швидкість мислення;
- 5) уміння висловлювати оригінальні ідеї та висувати нові;
- 6) багата уява;
- 7) сприйняття неоднозначності речей і явищ;
- 8) висока естетична цінність;
- 9) розвинена інтуїція [1, С. 146; 10; 39, С. 96;].

Здібність особистості В. Андреев запровадив структурну модель, що дозволяє виділити наступні з'єднані компоненти в блочній системі в творчості:

1. мотиваційно-творча діяльність і спрямованість особистості;
2. інтелектуально-логічні здібності особистості;
3. інтелектуально-евристичні, інтуїтивні здібності особистості;
4. ідейні риси особистості, що сприяють творчій діяльності;
5. здатність особистості до самоуправління в навчальній і творчій діяльності;
6. комунікативні та творчі здібності особистості;
7. ефективність творчої діяльності [3, С. 153].

Таким чином, творчі здібності це розвиток нервової діяльності дітей дошкільного віку, яка визначає всі психічні процеси, зокрема і здатність до творчості. Ці риси характеризують творчу особистість з оригінальним, нестандартним мисленням. До них можливо віднести це: уява, гнучкість розуму, дивергентне мислення, творча мотивація та інші якості. Творчість дозволяє створювати нові речі, яких ніколи раніше не існувало. Творчі здібності в людині виявляються в різних видах діяльності (виробництві, науці, мистецтві) та інше.

1.2. Особливості розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку

У вітчизняній психології вважають, що формування здібностей у дітей старшого дошкільного віку відбувається в їх період до п'яти років, тому відкривається велика можливість в дошкільному віці для розвитку творчих здібностей (А. Лук, С. Рубінштейн, Г. Урунтаєва) [31; 43; 51].

Починаючи розвивати з дитинства творчі здібності, виникає цей процес поступово, розвиваються з найпростіших форм та принципів.

На думку О. Леонтєва який зауважує, що уява в дитині зазвичай починає активізуватися в трирічному віці, зберігає активність у дитинстві, різновіковому віці, а у невеликої кількості особливо обдарованих людей продовжується і в дорослому віці [29, С. 87].

Разом з тим що творчі здібності залежать насамперед від розвитку уяви. Але як відзначає Є. Миколаєва, деякі вікові закономірності проявляються в виразності уяви у дітей дошкільного віку:

1. Діти з чотирьох та п'яти років помітно знижується творча уява, оскільки дошкільники активно засвоюють норми і правила навколишнього середовища.

2. Діти з п'яти до сіми років вирізняється оригінальністю уяви та почуттів, має тенденцію до розвитку творчості. З віком креативність знижується, що пов'язано як з концентрацією шкільної освіти на логічній складовій, так і з відсутністю стимулів для прояву творчої енергії. У дітей з п'яти та шести років можна виділити зовнішнє середовище та умови соціалізації дитини за факторами, що визначають творче мислення. Потім значення індивідуального досвіду поступово зростає.

3. Але вже діти від шести та сімох років вони починають використовувати новий спосіб побудови уявного образу, коли на першому плані головне місце виходять власні уявні образи, а елементи які знаходяться на другому плані дійсності займають лише другорядне місце, що забезпечує в своїй роботі оригінальність що забезпечує продуктивні рішення. Креативна дитина в цьому віці часто носить проєктивний характер, відбуваються якісні зміни в пізнавальній уяві. Діти від шести та семи років не тільки передають у своїх зображень та перетворені враження, а й починають шукати власні вирішення в різних способах їх передачі. Можливість вибору об'єкту зображення проявляється в пошуку реальної ідеї [37, С. 173].

Повне уявлення у дітей дошкільного віку про властивості побудови предметів залежить від того, наскільки активні його аналізатори, наскільки цікавий об'єкт зображення, що спостерігається в процесі роботи.

Велике значення в свої дослідженнях Д. Богоявленської, Н. Ветлугіної та О. Дяченко показують, що зорове і тактильне сприйняття дітей п'яти та семи років достатньо розвинені для сприйняття зображення до навколишнього середовища. При належному догляді та відповідальності дорослих, дитина здатна сприймати всі основні пропорційні ознаки предмета побудови: композиція, форму, пропорції, симетрія, об'єм, колір, складові частини предмета та основні закони положення предмета в просторі [6; 9; 18].

Зважаючи на те, що у дітей з п'яти до семи років підвищується інтерес до навколишнього світу, що у дошкільників достатньо розвинуте фантастичне сприйняття оточення та найбільш тривалих спостережень. Як зазначає А. Симановський, що пам'ять у дітей з віком достатньо розвивається, але, як показали діагностичні та психологічні експерименти, процес запам'ятовування у дітей старшого дошкільного віку залишається переважно мимовільним процесом [46, С. 62].

В своїх дослідженнях висвітлював Н. Венгер, що здатність формувати речі, яка зростає з віком і розвитком розуміння причинності, пов'язана зі здатністю розпізнавати зв'язки і відносини між об'єктами та їх властивостями, розмірковувати над об'єктивними закономірностями, [8, С. 32]. Тому гнучкість мислення дітей дошкільного віку пов'язана з перебудовою і переоцінкою ситуації, умінням бачити нове в старому і навпаки, з демонстрацією засвоєних способів мислення, а також сміливістю застосовувати вже засвоєні засоби мислення за певних умов. У розвитку гнучкості мислення дитини велике значення має вміння аналізувати зображення предмета, враховувати раніше невикористані ознаки [8, С. 33].

На основі досліджень Е. Торренса та Е. Тунік виділяють критерії, за якими можна визначити наявність у дитини творчих здібностей:

- пластичність, тобто творчі діти пропонують багато рішень у випадках, коли дитина може знайти лише одне-два предмета;
- мобільність, тобто здатність переходити від одного аспекту до іншого, не обмежуючи однією точкою зору;
- оригінальність або креативність, породжує несподівані та незвичайні рішення дитини;
- легкість - швидкість виконання своїх завдань;
- гнучкість - кількість змін від одної групи об'єктів до іншої групи об'єктів під час відповіді [49, С. 42].

Велике значення Л. Виготський виділяє наступні умови розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку:

1. Ранній фізичний розвиток: раннє плавання, гімнастика, раннє повзання та ходьба. Потім раннє читання, арифметика та раннє використання різноманітних інструментів і матеріалів.

2. Створити середовище, що випереджає розвиток дітей і стимулює творчу діяльність.

3. Максимальна напруга сил під час творчого процесу.

4. Надати дитині повну свободу у виборі творчої діяльності, чергуванні завдань, тривалості завдання, виборі методів тощо.

5. Стримана, добра допомога дорослих.

6. Тепла, доброзичлива атмосфера у сім'ї та особливо з однолітками в колективі. Заохочення дітей до творчості, виявлення співчуття до її невдач, терплячого ставлення навіть до дивних ідей є незвичайним у дійсності, виключаючи вживання зауважень і осуду [11, С.114].

Виокремлює та виділяє Н. Венгер також умови, які сприяють розвитку творчих здібностей у дітей дошкільного віку:

1. Організація цільових безкоштовних занять для дітей старшого дошкільного віку в дошкільному закладі та сім'ї: збагачення най

яскравими враженнями, надання емоційних та інтелектуальних переживань, служіння основою для формування уявлень і необхідним матеріалом для роботи з дітьми для уявлення. Однією з найважливіших умов розвитку дитячої творчості є єдина позиція педагога і сім'ї, розуміння перспектив розвитку дитини та взаємодії між ними.

2. Враховуючи індивідуальні особливості дитини: темперамент, характер, особливості психічного стану, настрої дитини.

3. Навчання, в якому формуються знання, діяльність і вміння, що дають змогу дитині реалізувати свій задум. Для дитини ці знання та вміння мають бути гнучкими та мінливими, а вміння та навички мають бути узагальненими, тобто застосовуючи до різних умов.

4. Комплексне і систематичне застосування методів і прийомів
Мотивація завдання – це не просте спонукання, а навіювання дієвих мотивів і поведінки дітей якщо не самостійного ставлення, то застосування завдань, спостереження дорослими [8, С. 32].

На думку В. Борзова розглядається, що в кожному педагогічному процесі можна назвати варіативну складову суб'єктивних умов і як він виділяє ці умови [7]:

- До першої групи належать умови, пов'язані з питаннями розвитку та саморозвитку дитини, зосереджені на самій дитині та її особливостях: психофізичних, вроджених особливостях особистості, вікових та вікових періодах розвитку творчих здібностей.

- До другої групи відноситься умови які стосуються спрямованої педагогічної діяльності вихователь-вчитель, щодо розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку.

1. Формування педагогічного впливу як творчої свободи (створення позитивних зразків творчого мислення, поведінки, стосунків; послаблення регламентованої, але прийняття і посилення творчої поведінки).

2. Робота вчителя-вихователя в колі найближчого розвитку творчих якостей дітей, здійснюється мотивація до творчого саморозвитку, просування в зону найближчого розвитку особистості.

3. Забезпечується безпосередній творчий простір (стосунки на основі довіри, позитивних очікувань, створення ситуації успіху, матеріальні умови для творчої діяльності).

- До третьої групи також відноситься - умови це соціальна ситуація як умова насамперед здійснюється для розвитку творчості дитини: соціальне середовище (середовище розвитку; ситуація розвитку сім'ї) [7, С. 74].

Але не тільки створення умов залежить від творчого процесу в соціумі. Разом з тим виховання творчих здібностей дітей дошкільного віку буде ефективним тільки в тому випадку, якщо воно буде цілеспрямованим процесом, в якому вирішується низка приватних педагогічних завдань для досягнення кінцевої мети.

Зі сказаного Е. Алфєєвої, яка сформулювала особливості розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку:

1. Властивість емоційної сфери дітей. Емоційна сфера дошкільника розвиваються, якісно неможливо змінюються, стають складнішими у сфері емоції, глибшими і стійкішими, дитина набуває великого емоційного досвіду в процесі спілкування з мистецтвом, розуміння сенсу і засвоєння цих загальнолюдських цінностей, втілених у творах мистецтва. Ступінь прихильності дитини визначає силу і інтенсивність її уяви у сфері емоцій.

2. Сприйняття уяви. Розвиток творчої уяви у дітей дошкільному віці відбувається завдяки спостереження вдосконаленої уяви, яка дає все більш правильне і повне уявлення про дійсність.

3. Рівень творчої діяльності залежить від сенсорного розвитку дитини яка характеризується низьким сприйняттям: підносячи дітям предмети, підкреслюють найяскравіші ознаки.

4. Психологічна моторика дитини дошкільного віку, віднесена до категорії приватних, характеризується недостатньою координацією рухів і слабкою керованістю. Рівень психологічної моторного розвитку визначає якість результатів художньо-творчої праці.

5. Творчий процес, пов'язаний з виникнення здібностей дошкільника дуже рухливий, це щось статичне, незмінне. Поява нового елемента в його конструкції знаходиться в процесі створення і розвитку. Весь творчий процес сформований в різних ступенях, тому їх прояви дуже індивідуальні.

6. Безпосередньо залежить від середовища розвиток творчих здібностей, в якому дитина проводить перші свої роки життя. Багато дітей тільки починають формувати ці здібності шляхом планомірної навчальної роботи, що не означає, що вони слабкі [2, с. 86].

Як розглядає В. Борзова та виділяє елементи творчих здібностей дошкільників:

1. Елемент поверховість – дитина дає кілька відповідей на запитання, а не одну, малює декілька ескізів малюнків, ставить багато запитань до дорослого, використовує багато слів у вираженні думок, діє швидко і продуктивно, висловлює багато думок.

2. Елемент гнучкість - дитина заодщяджує різні здібності з використання предмета, відмінні від попередніх, може переносити значення одного предмета на інший, легко змінює одну точку зору (підхід) на іншу можливу, думає про різні способи, щоб вирішити проблему.

3. Елемент оригінальність - дитина віддає перевагу асиметричним малюнкам в зображенні, не погоджується однією правильною відповіддю і шукає інші варіанти відповідей, мислить та втілює свій задум креативно і оригінально (нестандартний метод), використовує незвичайні підходи і не любить використовувати традиційні способи, вивчає деякі загалом прийняті методи і знаходить нові методи для вирішення проблем.

4. Елемент опрацювання – дитина додає до малюнка лінії, різні кольори та деталі, розуміє глибокий, прихований сенс відповідей чи

розв'язків і пропонує найглибший сенс, відкидаючи чийось ідею чи якоесь змінюючи її, хоче прикрасити чи доповнити чужу роботу (ідея), таким чином змінюючи правила гри.

5. Елемент допитливість - дитина питає про все і про те що його цікавить пристроями механічних речей, любить пізнавати нові речі та ідеї, вивчає дитячі книги, ігри, карти, малюнки, перетворення речей тощо, щоб дізнатися якомога більше.

6. Елемент уява – діти дошкільного віку вигадують історії про місця, яких вона ніколи не бачила, мріє про різні місця та речі, думає про явища, з якими вона не стикалася, розмірковує над різними ідеями та подіями.

7. Елемент труднощі - дошкільнята проявляють свій інтерес до складних речей і ідей, ставить перед собою складні завдання, вивчає предмети і явища без сторонньої допомоги, відчуває потребу розв'язувати складні завдання, виявляє наполегливість у досягненні мети, пропонує складніші шляхи вирішення власної проблема здається необхідною.

8. Елемент йдучи на ризик - захищає свої ідеї незалежно від реакції інших, допускає можливість помилок і невдач, вивчає нові речі або ідеї та піддається впливу інших, не боїться несхвалення інших [7, С. 116].

Отже, можливо сказати, що діти дошкільного віку відкриває найбагатші можливості для розвитку творчих здібностей. Критеріями та компонентами визначення наявності творчих здібностей у дитини є: пластичність, рухливість, оригінальність; легкість, гнучкість. Спритність, оригінальність, розвиток, допитливість, уява, складність, ризик. Для успішного розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку необхідно дотримуватись таких умов: ранній фізичний розвиток дитини, створення середовища, що випереджає розвиток дітей, надання дитині великої свободи у виборі діяльності, єдині вимоги для сім'ї та дошкільного закладу з урахуванням індивідуальних особливостей дитини: темпераменту, характеру, особливостей психічних функцій, настрою дитини, прищеплення гнучких, варіативних навичок і загальних

здібностей, організація безпечного творчого простору (довіра, стосунки, позитивні очікування). , створення ситуації успіху, матеріальних умов для творчої діяльності).

1.3. Аплікація з різних матеріалів як розвиток творчих здібностей старших дошкільнят

Широким діапазон художньо-естетичному і технічного оброблення паперу є найефективнішим засобом для оволодіння мовою декоративно-прикладного мистецтва, особливо в техніці декоративної аплікації, колаж, витинанки, імітацію мозаїки та вітража, оригамі, просторово-конструктивної паперової пластики тощо.

Для оздоблення одягу, побутові речі, люди з давніх-давен виконували декоративну аплікації. Художня аплікація виникла понад дві тисячі років тому, коли кочівники прикрашали свою оселю та предмети домашнього побуту, одяг, взуття, прикрашання житла візерунками зі шматочків шкіри, хутра, постали, хутра, берести та інше. Основним матеріалом для виготовлення художньої аплікації в давнину використовували з шкіри тварин і вовна.

Пізніше для оздоблення почали використовувати різні тканини (вовну, шовк, льон, оксамит), хутро, шнури, тасьму, бісер, лелітки (блискучі кружальця). Кравці та ткачі виготовляли смуги тканих, вишитих орнаментів, які нашивали на одяг, щоб виглядало естетично. Яскравими аплікаціями в побуті, прикрашали сукна та шкіри оздоблювали шатра, господарський інвентар.

Як зазначає Т. Комарова, що аплікація (від лат. *apllcatio* — «прикладання»), у ширшому значенні, це один із видів декоративно-прикладного мистецтва, який використовується для художнього оздоблення різноманітних предметів в побуті шляхом наклеювання на них

вирізаних декоративних або тематичних форм в орнаментів, прикрашання основних форм оселі [25].

Як зазначила І. Ликової, що аплікація це найпростіший і найдоступніший спосіб створення художніх елементів вирізання, дотримуючись всіх канонів збереження реалістичних основ зображення [30]. Це дозволяє широко використовувати аплікаційні візерунки не тільки в дизайнерських цілях (при створенні наочних інструкцій, інструкцій до різноманітних ігор, іграшок, листівок, святкових сувенірів, оформлення виставок, приміщень дитячих садків), а й для створення декоративних та станкових картин, з використанням різних орнаментів тощо.

Наприклад, стверджувала і зазначає Н. Сакуліна, що оригінальність аплікації залежить як від типу зображення, так і від технології його виконання [44]. Художній образ в зображенні вирішений в аплікації має велику значимість умовність у порівнянні з іншими видами площинних зображень - малюнком, живописом. Художня аплікація має властиву узагальнену форму, майже позбавлена в деталізації. Велике значення найчастіше в роботі використовується локальний колір без використання відтінків, але один сильно відрізняється від іншого. Процес виготовлення художньої аплікаційної роботи із готових форм полягає у прикріпленні їх до фону будь якої оселі.

Художнє оздоблення аплікацією, створює як засіб своєрідний декоративно-креативний ефект і може бути використана для оздоблення будь-яких приміщень (наприклад, паперовими серветками та мереживом для прикраси полиць, різнокольоровими фігурками для приклеювання вікон як новорічна прикраса та інше).

Через свою узагальненість, простоту і зручність у використанні роблять технологічні вироби доступною для дитячої творчості. Діти старшого дошкільного віку можуть використовувати готові форми, пофарбовані в певні кольори, і створювати композиції. На заняттях в дошкільному закладі з художньої або декоративної аплікації, з одного

боку, сприяють розвитку художніх умінь і навичок, а з іншого — розвитку творчих здібностей дітей.

Як розкриває, процес в (А. Грибовська) аплікації, який складається з двох етапів:

- вирізання окремих форм;
- наклеювання їх на основний фон [13].

Науковець звертає увагу та виділяє такі види аплікаційних робіт, які використовуються в закладі дошкільної освіти на заняттях художньої праці:

- наклеювання готових форм (декоративні - геометричні з рослинних фігур, а предметні - з окремих частин деталей та їх силуетів);
- вирізання і наклеювання пропорційних форм (окремих предметів, сюжетні, декоративні, силуетні та інші).

Як розкрито у дослідженні Т. Комарової, що в дитячому садку можуть використовуватися різні види аплікаційних напрямлень:

- предметно-орієнтована, що складається з окремих зображень (лист, гілка, дерево, гриб, квітка, птах, будинок, людина та інші предмети);
- сюжетно-тематична, що відображає низку дій і подій («Салют Перемоги над РФ», «Лелеки летять до дому» та ін.);
- декоративно-оформлювальна, в тому числі орнаменти, візерунки, якими можна прикрашати різні предмети [25]

У предметно-орієнтованому аплікації діти оволодівають умінням вирізати з паперу окремі об'єкти малюнка та наклеювати їх на фон, що через специфіку діяльності дає дещо узагальнений, навіть умовний образ оточуючих предметів або їх відображуючи в іграшках, картинах, зразків народної творчості.

Сюжетно-тематична аплікація містить технічну можливість вирізати та вставляти різні об'єкти у взаємодії та відповідно до теми чи історії («Колобок відпочиває на пеньку», «Рибка плаває в акваріумі», «Грачі

будують гнізда на деревах»). Як зазначає (В. Космінський), що перед дитиною ставляться такі завдання:

- виріжте предмети, покажіть у порівнянні їх відмінності в розмірах (високе дерево і маленькі вежі, великі і маленькі рибки);

- позначити головні об'єкти, головних дійових осіб, пов'язати їх з місцем подій, довкіллям (в акваріумі плавають рибки, на галявині ростуть квіти), а головні деталі виділяються за розміром, кольором і композиційним розташуванням серед інших об'єктів;

- передавати відмінні риси героїв та їхні вчинки жестами, поставою, одягом, кольорами (пончик зустрів ведмедя – персонажі склеєні в положенні, коли вони повернуті один до одного);

- розміщення предметів на площині основи: на лінії в ряд по горизонталі та вертикалі, вказавши висоту предметів (вулиця нашого міста, карусель крутиться); скласти двовимірні композиції – низ, верх, пом'якшити кольори та зменшити розміри об'єктів, враховуючи їх віддаленість (човни в морі, квітуча галявина з лісосмугою вдалині);

- підібрати колір та його поєднання та відобразити за допомогою нього пору року, погодні умови, відношення до представленого об'єкта та явищ (золота осінь, лісова зима, урожай) [47, с.97]

Декоративно-оформлювальна аплікація – вид декоративно-орнаментальної діяльності, під час якого діти вчаться вирізати різні форми деталей та поєднувати різноманітні декоративні елементи (геометричні форми рослин, узагальнені фігури птахів, тварин, людей) відповідно до законів ритму та симетрії з яскравими кольорними поєднаннями [13, С. 53]. Під час занять в групі, дітей навчають стилізувати предметно-сюжетні предмети, та перетворювати їх в декоративну композиції, узагальнювати їхню структуру та надавати візерункам новітніх якостей. Створює сприятливі умови для «винайдення» нових способів аплікаційної техніки. Також потребує активної роботи відтворювальної уяви, образного мислення і логіки.

Також свідчить А. Грибовська, що зі старшими дошкільнятам, можна запровадити експериментування з матеріалами, наслідування зразків креативної поведінки з використанням нетрадиційних технік аплікації з різноманітних матеріалів:

1. Відривна аплікація (обриванка) - для створення та передачі цієї фактури зображення (хвилі на морі, пухнасте курча, кучеряве хмаринка), нам потрібен кольоровий папір односторонній, а не двох сторінній, щоб передати фактуру коли ми розриваємо на частини, в яких утворюється структура зображення.

2. Сюжетна аплікація - створює кольорове зображення (пейзаж, зображення окремих звірів, комах, птахів, рибок та інше). Придумуємо зображення і послідовно створюємо його, накладаючи і склеюючи деталі шарами так, щоб кожна наступна деталь була меншою за попередню. Працюючи над складними зооморфними аплікаціями, необхідно заздалегідь виконати ескіз композиції, визначити кольори, узагальнити їх. Для виконання цього малюнка, крім ножиці, потрібен іще і гострий ніжик. Якісні інструменти та ідеальна чутливість ваших рук це запорука філінганної вишукованності творів мистецтва.

3. Модульна аплікація (мозаїка) – принцип роботи в техніці використовують і в імітаційній техніці зображення, який виходить шляхом склеювання кількох однакових фігур. Основою для модульної аплікації можуть служити вирізані кола, квадрати, трикутники або просто порвані шматочки паперу. Починаючи мозаїчні роботу потрібно перш за все з вирішення композиції графічними засобами, тобто зі створення ескізу майбутньої роботи. Робота складається за стилізації, узагальнення форм із невеликою кількістю деталей. Ескіз переноситься на основу, потім вибирають папір відповідного тону та кольору. Набір для мозаїчної підготовки з паперу, що залишився після праці над аплікацією, його складають в окремий контейнер.

4. Симетрична аплікація – прямокутник паперу згинається навпіл по довжині. Виготовлення сюжету малюнка виконується на одній із половинки згину паперу. Намічаємо на папері олівцем будь якого зображення (квіти, дерева, птахи, тварини). Композиція аплікацій цього типу можуть бути відкритими, коли на гілках вільно розміщують птахів, під деревом квіти, травинку, звірів, або об'єднавши цю композицію орнаментальним мереживом.

5. Стрічкова аплікація – буває одnobічною та двобічною. Двобічна стрічкова аплікація відрізняється від одnobічної тим, що виконання такої аплікації побудований на принципі дзеркального відображення. Склавши смужку паперу гармошкою, отримати кілька однакових зображень.

6. Силуетна аплікація – розмаїття барв і форм, пластика рослинного світу, але це добрий матеріал для використання усього цього багатства в художній аплікації. Композиція будь-якої сюжетної аплікації спочатку вирізають складних силуетів за намальованим або придуманим контуром. Готові деталі наклеюють на вміло підібраний фон. Виконання такого типу аплікації позитивно впливає на інтелектуальний розвиток дитини, та формує естетичні цінності, виробляє акуратність і точність.

7. Техніка «Квілінг», також папероскручування — мистецтво створення плоских або об'ємних композицій із довгих і вузьких смужок паперу, скручених у спіралі. Створення безліч прийомів та принципів.

8. Техніка «Колаж» - за своїми технологічними особливостями створення колажу відповідає вимогам аплікації, за її аналогічними прийомами. У роботі використовується папір різного сорту, тону і кольору, фотокартки, газети, журнали та інші матеріали друкованої продукції. В композиції колажу може бути використані окремі елементи друкованого матеріалу, які вирізають за силуетом або контуром зображення. Ці елементи наклеюються на основну основу формату композиції з використанням методом підбору.

9. Техніка «Оригамі» - вид декоративних виробів з паперу, але це стародавнє мистецтво Китаю, які створенні з технологічних та конструктивних можливостях безліч паперових фігурок. Класичне оригамі складається з квадратного аркуша паперу і вимагає використання одного аркуша паперу без клею чи ножиць.

10. Ажурна аплікації із серветок – дозволяє створювати шедеври. Ажурні аплікації в крузі є найбільш розповсюджений і різноманітний вид аплікації. Їх можна використовувати як окремо так з пі світкою, однакові за розміром, разом з іншими аплікаціями, а також з конкретним фоном. Ця техніка розвиває моторику рук, розвиває тактильне сприйняття, розвиває фантазію у дітей та дає широкі можливості для творчості.

11. Аплікація з різними видами тканини – це вид шва, в якому тканину зшивають або склеюють. Аплікація з тканини може бути тематичною, сюжетно-декоративною; монохромні, двоколірні та багатоколірні. Виконання аплікаційних вправ з тканини вимагає певної вправності умінь і навичок. Спочатку, по-перше потрібно вміти використовувати технологію розрізати тканину (тканину різати складніше, ніж папір); по-друге, краї тканини можуть розтріпатися, що ускладнить роботу в процесі виконання в роботі.

12. Аплікація із різних видів круп – розвиває у дітей дошкільного віку дрібну моторику.

13. Аплікація із різних видів засушених рослин – квітів, трави, листя. Виконання робіт з природних матеріалів цілком доступна дошкільнятам. Заняття з природним матеріалом сприяють вихованню у дітей старшого віку любові та бережливого ставлення до місцевої природи. Вони корисні ще й тим, що збір і заготівля природного матеріалу відбувається на повітрі [13, С. 61].

Аналіз художньої аплікації - як вид образотворчої діяльності показав, що аплікація поділяється на предметну, сюжетну, декоративну, але вони мають свою властивість. Створюючи оригінальні, креативні аплікації

своїми руками, але бачуючи результат своєї праці, діти відчувають позитивні емоції. Робота з папером та іншими матеріалами дає дітям можливість проявити терпіння, посидючість, фантазію та смак., за допомогою який цей процес удосконалюється.

Інший естетичний аспект розкрито у дослідженні З. Богатєєвої, навчання аплікації полягає як в характері зображення, так і в техніці виконання. Ознайомлення з матеріалом, набутті вміння вирізати різні фігури, розташовувати їх у певному порядку на аркуші та наклеювати відповідно до малюнку та малюнка [5].

Як пише В. Космінська в своїй роботі, для роботи над аплікаціями використовується білий та кольоровий папір різної фактури, природний матеріал, зернистість, клаптики тканини [47]. Для використання фону беруть більш цупкий суцільний папір – використовують альбомні листи для малювання, картонно - кольоровий папір, тонкий картон. Форми шаблонів вирізають із тонкого картонного паперу, паперові серветки викладають із природних та інших матеріалів для використання фону.

На заняттях з художньої праці, дошкільнята використовують необхідний кольоровий папір з різних відтінків і фактури, оскільки вони виконують декоративне аплікацію за задумом, наклеювання геометричні фігури які потребують широкий різноманітний матеріал. Бажано заздалегідь підготувати для кожної дитини набір різнокольорового паперу який необхідний для заняття.

Кожній дитині вихователь роздає необхідні матеріали для створення аплікаційну роботу: ножиці, клейонка, клаптик тканини, підставка для пензлика, клей, пензлик. Перед тим як роздавати роздатковий матеріал, викладач обов'язково повинен нагадати техніку безпеки, як користуватися ножицями. Але ножиці повинні бути маленькими, із закругленими кінцями і вільно рухомими важелями, щоб пальчики дитини могли ними вільно маневрувати. Від цього залежить правильність вирізання створеної форми.

На столах у дітей всі ці приладдя слід розташувати таким чином, щоб під час роботи столи були не захаращені. Перед початком заняття в групі, вихователь роздає лише початковий необхідний матеріал; потім за потреби додаються нові аксесуари, а непотрібні видаляються. Сервіровка столу має залишатися охайною та естетичною до кінця заняття в групі, так зазначає В. Космінська [47, С. 191].

Художня аплікація дає великі можливості для розвитку уяви, фантазії та творчих здібностей дітей дошкільного віку. Таким чином, шаблон візерунка можна зробити як із готових геометричних фігур, так і з фігур рослин, які діти самі вирізають. Використання в декоративних роботах готових форм дозволяє зосередити всю увагу дошкільників на ритмічному чергуванні елементів у візерунку та підборі вдалих колірних поєднань.

Однак певний однобічний підхід у кожній віковій групі завдання з навчання аплікації виконуються по-різному. Це аспект був розкритий у роботі З. Богатеевої, яка розглядає їх складність від групи до групи пов'язана з рівнем знань, умінь і навичок, які залежать від творчої варіативності сюжету змістово-тематичних художніх аплікацій [5, С. 93].

За програмою Н. Веракси «Від народження до школи» та інших авторів, були створені завдання навчання користування аплікацією в старшій групі такі:

- розвиток умінь вирізати різними способами: прямо в різних напрямках, по дузі, з паперу, складеного навпіл;
- розвивати композиційні навички, виготовляти орнамент у різних формах, складати предмети з кількох частин і розмішувати предмети в аплікації-малюнку,
- формувати вміння складати предмет із кількох частин та складати візерунки на колі, квадраті, прямокутнику з геометричних і рослинних фігур;

- розвиток умінь використовувати нові кольори (помаранчевий, фіолетовий) та розрізняти різні відтінки від світлого до темного, та естетично поєднувати їх в одному візерунку.

- розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку [38, С. 219].

Основним виражувальним засобом у дітей дошкільного віку є оволодіння різноманітними технічними прийомами вирізування, необхідними для зображення предметів різного контуру: симетричних і асиметричних форм у художньо-статичному положенні або з передачею простого руху.

Як зазначила Т.Козакова, що діти старшого дошкільного віку повинні використовувати в процесі такі прийоми вирізування:

1. Процес вирізування геометричних фігур це прямокутні та округлі форми фігури з великою кількістю деталей і дрібних елементів (снігова баба з відром на голові, з мітлою в руках, намічаємо очі і ніс на голові; птахи, тулуб, очі, дзьоб та крильця тощо).

2. З паперу робимо симетричні деталі, складеного навпіл, вирізати фігуру (гілочки з листочками, кролячі вушка, вази, листя, овочі тощо). Оволодіння цією технікою вимагає уважного сприйняття та аналітичного мислення, особливо вміння розділяти предмети навпіл, так тільки цей метод використовується тільки з дітьми старшого дошкільного віку.

3. Побудова форми потребує шляхом відривання країв паперу, що полягає у характерні зображення передачі особливості фактури – снігову пухнастість, хутро [22, с.107].

Для розвитку технологічних здібностей вирізування сприяє все більш досконале вміння цілеспрямованого спостереження дошкільників, виділяється різні ознаки об'єкта, розширення тематики дитячих творів.

Як вважає Н. Сакуліна, що декоративні композиції включають не тільки візерунки з готових геометричних фігур, а й різноманітні форми рослинного світу – листя, квіти та інше [44].

Початкове навчання художньої аплікація, як і вивчення інших видів образотворчої діяльності, базується на розвитку сприйняття дітей. Розвиток уявлень дітей про форму, розмір, колір і взаємозв'язок різних об'єктів навколишнього світу підтримує мислення та роботу, уявлену під час занять.

Під час роботи з художньої аплікацією в дошкільному закладі використовуються різноманітні методи та прийоми роботи. Вихователь спирається на уяву дитини і використовує натуру з простими формами (або зображенням, яке їх замінює), розбирає будову предмета, виділяє окремі частини, описує їх форми і встановлює їх взаємозв'язок.

Зразок використовується з дітьми старшого дошкільного віку коли в перше знайомиться дошкільники з предметом зображувальної діяльності. Але тут потрібно надавати дітям ініціативу вибору різних кольорів, різних розмір, розташування аркушів на площині тощо.

Для роботи зі старшими дошкільнятами, а потім і в середній групі дозволяється використовувати кілька зразків (наприклад, різного кольору, форми, пропорції та інше), щоб показати різні можливості виразності для вирішення композиційного рішення. Це спонукає дошкільників до творчої ініціативи при виконанні творчих завдань.

Дітям старшого дошкільного віку вихователь демонструє новітні техніки вирізання, тому що дітям цього віку досить складно вирізати симетричні фігури з паперу, складеного навпіл. Оволодіння цією технікою вимагає ретельного сприйняття та аналітичного мислення, особливо вміння ділити та розрізати предмет навпіл. Коли діти зрозуміють, що накреслений контур зображує половину предмета, дошкільнята можуть вирізати предмет після демонстрації та пояснення вихователем, та стверджує в своєму дослідженні В. Космінська [42, С. 200].

Як виокремлює Т. Козакова, що художня аплікація впливає на розвиток м'язів рук, моторику рук та координації рухів. Дитина засновує навички та принципи як користуватися ножицями, в якій руці тримати їх,

правильно вирізати по контуру форми зображення, повертаючи аркуш паперу, розташовані об'єкти фігури на аркуші на відстані однакової одна від одної [22].

У дослідженні визначено Н. Сакуліна, яка стверджує, що при проведенні навчання у дітей старшого дошкільного віку використовується ряд методів:

1. Фронтальний або наочні: робота з натурою, опрацювання темами на початку заняття, робота з візерунком, робота з малюнками, демонстрація вчителем прийомів роботи, розбір дитячої праці.

2. Словесні методи: бесіда на початку занять, використання зразків із художньої літератури, вказівки та пояснення вчителя під час заняття.

3. Наочно-дієві: прийоми гри.

4. Практичні методи: найбільш характерні для занять художньої праці – поряд із політехнічними знаннями дітей дошкільного віку оволодівають загально трудовими політехнічними навичками і вміннями (правильно тримання ножиці, складання паперу, вирізання по контуру, обрізання, зрізання).

5. Евристичний метод – це метод такий щоб необхідно поставити такі умови для дитини, щоб вона змогла самостійно знаходити шляхи свого задуму, використовуючи такі прийоми, як поради, заохочення, способи виконання, показ іграшки, нагадування тощо [44, С. 187].

Вихователь може пояснювати, що це багато взаємозв'язаних однією метою своєю ідеєю декількома дітей, які мають виникати у їхньому мозку; створений образ з різних уявлень, а спільний вибір найкращих із них. При цьому вихователь повинен, не нав'язує дітям тільки свої особисті ідею та не відштовхуючи ідеями інших дітей дошкільного віку, хоча ці ідеї нереальні.

Як зауважує В. Космінська, що існують окремі методи і прийоми роботи – наочні, словесні і практичні – це способи взаємодії роботи вчителя-вихователя та дітей дошкільників, за допомогою яких досягається

знання знань. Наочність – це спостереження дітьми дошкільного віку натуральних предметів, процесі або зображень. Словесні – це бесіда, пояснення, розповідь за джерелом знаннями яке має слово вихователь. Практичні – джерело пізнання яких є практична робота дошкільників [47].

Таким чином, художня аплікація належить до видів декоративно-ужиткового мистецтва, за допомогою якого використовується для художньо-оформлення різних предметів (одяг, меблі, посуд тощо) шляхом нанесення на основний фон вирізаних декоративних або предметних форм аплікації з нетрадиційних матеріалів. У процесі навчання художньої аплікації створюють окремі матеріальні цінності а саме використовуються різноманітні методи роботи: наочні, словесні, наочно-дієві, практичні, евристичні.

Отже, можливо зробити висновок, що аналіз психолого-педагогічної літератури показало, що творчі здібності дітей – це сукупність психологічні особливостей, що забезпечують креативність, які характеризують творчу особистість з оригінальним, нестандартним мисленням. До них відносяться уява, гнучкість розуму, дивергентне мислення, творча мотивація та інші якості. Творчість дозволяє створювати нові технології, яких ніколи раніше не існувало. Творчі здібності в людини виявляються з різними видами образотворчої діяльності (наукової, виробничої, художньої) та інше.

Велике значення має дошкільний вік який відкриває широкі можливості для розвитку творчих здібностей дітей. Критеріями та компетентностями визначаються наявністю творчих здібностей у дитини є: пластичність, рухливість, оригінальність; легкість, гнучкість, оригінальність, дизайн, допитливість, уява, фантазія та інше. Для успішного розкриття розвитку творчих здібностей у дошкільників, потрібно забезпечити необхідними умови: ранній фізичний розвиток дитини, створення середовища, що випереджає розвиток дитини, надання дитині великої свободи у виборі діяльності, єдині вимоги до сім'ї, та в

закладі дошкільної освіти з урахуванням індивідуальних особливостей дитини: темпераменту, характеру, психічних функцій, настрою дитини, навчання гнучким, варіативним навичкам та загальним здібностям, організації безпечного творчого простору. Є можливість використання аплікації у розвитку творчих здібностей дошкільників. Художня аплікація — один із видів декоративно-ужиткового мистецтва, який використовується для художньо оформлення різноманітних предметів шляхом наклеювання на основний фон вирізаних декоративних чи предметних форм. У закладу дошкільної освіти використовується різні види художньо-креативної аплікації: тематичні, сюжетні, декоративні та різноманітні види аплікацій та з використанням нетрадиційних матеріалів. На заняттях з художньо праці використовується аплікації з різними способи роботи: наочні, словесні, практичні, евристичні.

РОЗДІЛ 2

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЧЕРЕЗ АПЛІКАЦІЮ З РІЗНИХ МАТЕРІАЛІВ

2.1. Виявлення рівня розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку

Експериментальне дослідження було проведено на базі ЗДОХ «Дитячий садок №3» «Берегиня» м. Гола Пристань, Херсонської області. В експерименті взяли участь діти старшого дошкільного віку 20 дітей склали експериментальну групу, 20 – контрольну.

Метою експериментального дослідження було поставлена задача створити умови для розвитку творчих здібностей старших дошкільників у формі аплікації з різноманітних матеріалів.

Експериментальне дослідження розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку в процесі аплікації з різних матеріалів проводилося в кілька етапів:

1) на першому етапі (констатувальному)- оцінювання проведено діагностику рівня розвитку творчих здібностей у старших дошкільників контрольної та експериментальної груп;

2) на другому етапі (формуальному) - формування розроблено та проведено заняття з аплікації з різноманітних матеріалів з метою розвитку творчих здібностей дошкільників старшої групи;

3) на третьому етапі (контрольному) - у період спостереження дітям проведено повторну діагностику, яка визначає рівень розвитку творчих здібностей після періоду формування, та зроблено відповідні висновки.

Була поставлена мета яка – визначить рівень розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Також створенні завдання:

1. Оберіть оптимальну методику визначення рівня розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку.

2. Діагностика рівня розвитку творчих здібностей старших дошкільників контрольної та експериментальної груп.

3. Зробіть висновок про рівень розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку контрольної та експериментальної груп.

Для визначення рівня розвитку творчих здібностей у дослідженні була використана адаптована методика Н. Шайдурової, яка розробила критерії та показники рівня розвитку творчих здібностей у дітей старшого дошкільного віку [52, С. 101].

Для визначення рівня розвитку творчих здібностей дітям пропонувалися наступні завдання (за Н. Шайдуровою) [53, С. 101].

1. Намалюйте схематичний малюнок.
2. Накресліть геометричну фігуру.
3. Кумедні фото.

На основі критеріїв для кожного методу було виділено три рівні розвитку вміння та навичок: високий, середній, низький.

- Високий рівень (10-12 балів): дитина яка проявляє свою самостійність, охайність, уважність і творчість у виконанні поставлених завдань; висока якість виконаної роботи.

- Середній рівень (9-7 балів): дитині якій важко створювати малюнки на будь яку тему; не чітко малює ескізи малюнків в певному порядку та за схемою з допомогою вихователя; виявляє в роботі мало самостійності та творчості у виконанні поставлених завдань; задовільна якість виконаної роботи.

- Низький рівень (4-6 балів): дитина яка не може створювати будь-які зображення предметів за допомогою вихователя; працює непослідовно в певному порядку по схемі, не дотримує в сіх поставлених цілей в роботі; не виявляє самостійності та творчості у виконанні завдань; низька якість виконаної роботи.

Отже, результат обстеження дітей старшого дошкільного віку за кожною методикою показали:

- Спосіб 1 – 20 відсотків дітей експериментальній групі та 15 відсотків дошкільників у контрольній групі малювали окремі предмети, але з різними шаблонами деталей: Софійка Б. намалювала будинок з парканом, Поліна Б. намалювала снігову бабу, сніг який падає на ялинку, Максим А. намалював військову машину, сонце та прапор, Іван Б. зобразив дерево-життя, на якому сидять птахи. Тетяна Ж. намалювала двох хлопчиків, які вигулюють кошеня. А 15 відсотків дітей зображували окремі об'єкти з різними деталями: по дорозі їдуть різні види машин, летять різні види птахів, летять літак, їх сім'я, військові кораблі у морі.

Більшість дітей як контрольної групи (55%), так і експериментальної групи (50%) зображували окремі предмети (дерево, сонечко, квітка, людина, м'яч). 10% дітей відмовилися розв'язувати завдання, 15% дітей малювали контурне зображення без деталей.

- Спосіб 2 - більшість малюнків експериментальної групи (60%) виконано за зразком («круги» - 20% дітей, «трикутники» - 10% дітей, «квадрати» - 15% дітей, «півкола» - 15% дітей). Майже кожна дитина (75%) цієї групи має 32 стандартних (шаблонних) малюнка: квітка, м'яч, снігову бабу, обличчя, голова, коло, сонечко; прапор, указка, бантик, кашкет, парасолька; будинок, вікно, шафа, картина, тіло, телевізор, піч; місяць, гойдалка, частина. А більшість дітей малювали півколо до кола, а потім використовували трафаретні малюнки цієї фігури (50%). Багато шаблонних малюнків є схематичними, відсутні промальовані деталі (апельсин, млинець, ялинка тощо) (30%), але можна помітити, що серед шаблонних малюнків також є роботи, які виділяються серед інших, опрацювання деталей (робот-ковбой, капітан, герой мультфільму Спанч-Боб, усмішка сонечка) (10%).

Серед малюнків є й оригінальні, про оригінальність яких свідчить те, що дитина представляє не лише предмети, які її оточують, а й те, що не

«тут і зараз» (динозавр, ракета та інше) (15%), і навіть ті, які можуть бути (машина часу, робот, літаюча тарілка) (5%). Оригінальність виражається також у розгорнутих роботах із сюжетом (Я на Місяці, космонавт у космосі) (10%). Присутній комбінований малюнок двох героїв (Трансформери — бій), що можна вважати показником більш високого рівня розвитку творчого мислення, уяви та фантазії.

- Спосіб 3. В обох групах це завдання викликало проблеми у відтворенні образів у дітей цього віку. 70% дітей впоралися із завданням лише за допомогою вчителя-вихователя. Самостійна робота не була розкрита, потрібен був наочний матеріал. Лише 10% дошкільнят контрольної групи самостійно намалювали Бабу Ягу. 10% дітей експериментальної та 5% контрольної групи не впоралися із завданням і не створили нових образів.

Результати порівняння обох груп показали, що в експериментальній групі не виявлено дітей дошкільного віку з високими творчими здібностями, а в цій групі було 50% дітей середнього та низького рівня.

У контрольній групі 15% дошкільників мали високий рівень, 40% – середній, 45% – низький.

За результатами діагностики на етапі визначення можна зробити висновок, що у більшості дітей низький розвиток змісту зображення, створюване зображення недостатньо емоційно передано, задум не відрізняється оригінальністю та самостійністю, є невеликий обсяг рівня розвитку уяви дошкільників

Таким чином, дані фази детермінації дозволяють зробити висновок, що у дітей старшого дошкільного віку досить низький рівень розвитку творчих здібностей, більшість відповідей дітей на завдання схематичні, прості та незрозумілі. Результати діагностики дітей експериментальної та контрольної груп показали, що рівень розвитку творчих здібностей у контрольній групі дещо вищий порівняно з експериментальною. Тому з дітьми експериментальної групи необхідно організувати цілеспрямовану

роботу з розвитку творчих здібностей, провести повторну діагностику та порівняння отриманих результатів.

2.2. Зміст роботи з розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку через аплікацію з різних матеріалів

Метою формувального етапу: розробити та впровадити в освітній процес експериментальний комплекс аплікаційної діяльності з різноманітних матеріалів з метою підвищення рівня розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку.

Також поставлені завдання:

- 1) розробка плану та змісту занять з використанням різноманітних (покидькових) матеріалів, спрямованих на розвиток творчих здібностей;
- 2) впровадження розробленого комплексу занять у процесі створення експериментальної групи.

Спільно з дітьми експериментальної групи була спланована та проведена робота з розвитку творчих здібностей у сфері створення аплікацій з різноманітних (покидькових) матеріалів. Описані прийоми, методи та рекомендації були використані для розробки змісту аплікаційних занять (Г. Григор'єв, Т. Комарова, І. Ликовий, М. Трунова) [14; 25; 30; 48].

Використання різноманітних матеріалів здійснювалося в рамках спеціально організованої діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини: темпераменту, характеру, особливостей психічних функцій, настрою дитини.

Для виконання завдань кожного класу були використані методи та рекомендації, описані в роботах А. Грибовської, Т. Козакової, Н. Сакуліної:

- Словесні: бесіда, розповіді, вказівки, заохочення;

- Наочні: спостереження, показ фотографій, самостійна робота, показ вчителя-вихователя наочність;
- Практичне використання: аплікація, витинанки;
- Частковий пошук: участь дітей у колективному пошуку;
- Дослідження: опанування дітьми самостійної творчої роботи [13; 22; 44].

У групі було створено захищений творчий простір для проведення експерименту. Створено довірчі стосунки між дитиною та педагогом, ситуації успіху та матеріальні умови для творчої діяльності, надано дітям різноманітні ілюстративні матеріали. Використовували різні види готовий різнофактурний кольоровий папір, газетні та журнальні вирізки, різні непридатні та природні матеріали.

Кожне заняття в групі було спрямоване на розвиток та активізацію творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку шляхом використання різноманітних засобів: літературного читання (казки, оповідання); слухання музики; перегляд малюнків, ілюстрацій; спілкування з дітьми тощо.

Приклади роботи дитячої праці. Перед заняттям в групі з аплікації «Дари осені» (з паперу) була проведена підготовча робота: читання віршів та оповідань про овочі, розповідаючи про користь овочів і фруктів, Дидактичні ігри «Опиши, ми вгадаємо», «Що зайвого?», «Чудовий мішок», рольові ігри «Овочевий магазин», «Готуємо вечерю».

У вступній частині заняття дітям дошкільного віку було запропоновано відгадати, яка зараз пора року. Прослухавши вірш, дошкільнята дійшли висновку, що буде осінь.

Потім було організовано опитування, в якому діти дошкільники згадали, який урожай був і який збирали на городі. Потім дошкільнята в мить здивовано дивилися на кошик з овочами, запам'ятовуючи назву овоча, його форму, колір і фактуру.

Наступний етап роботи з дітьми старшого дошкільного віку були згадані загадки про овочі. Софійка Б. відгадала загадку про моркву, Поліна Б. та Іван Б. відгадали, що це цибуля, Микита Д. та Юлія І. назвали буряк, Яків З. назвав картоплю, а Даша М. назвала баклажан.

Під час основної частини дітям старшого дошкільного віку було запропоновано зробити великий кошик з овочами. Перед працею над роботою була запропонована учителем-вихователем та організована пальчикова вправа «Ось мої помічники...». Потім учитель-вихователь нагадала дошкільникам хід роботи. Після пояснення вчителя-вихователя діти старшого дошкільного віку обводили шаблони овочів на кольоровому папері, ножицями вирізали паперові овочі, покривали шматочки клеєм і приклеювали до картонного кошика.

Далі дошкільнятам було запропоновано проявити творчість і прикрасити кошик. Максим А. додав до редьки рожевий бочок, Катя Т. намалювала ажурну верхівку моркви, Поліна Ж. до цибулі додали смужки, а Іван Б. і Максим К. запропонували прикрасити кошик мереживом. В останній частині заняття була організована бесіда, під час якої діти дошкільного віку під наглядом вихователя, пригадали, які матеріали використовувалися для аплікації та оцінили, що було складним, а що найбільше сподобалося на уроці. Рома П. зазначив, що найважче точно нарізати моркву, Михайло П. важко декорувати готову роботу. Аріна М. вона помітила, що їй найбільше подобається розгадувати ребуси, а Данило Ф. сказав, що їй подобається співпрацювати. Перед заняттям в групі на тему «Осінній килим» (з природного матеріалу) була проведена підготовча робота: відвідування осіннього парку, збір та сушіння листя, перегляд різних видів орнаментів та вирішення їх в орнаментальній композиції, намальованих або виготовлених у техніці аплікації з паперу.

У вступній частині заняття в групі дітям дошкільного віку було запропоновано пограти в гру «Осінній кошик», під час гри діти збирали листя в кошик і відповідали на запитання вихователя: «Назви осінні

місяці», «Листя восени (що чи роблять?)», «Дощ восени (що роблять?)», «З осіннім урожаєм (що роблять?)», «Птахи восени (що роблять?)», «Дерева в осінь (що роблять?)», «Звірята восени (що роблять?)», «Сонечко восени (що робить?)». Максим П. відповів, що осінні місяці – вересень, жовтень і листопад. Настя Г. розповідала, що листя восени жовтіє і опадає, Микита М. відповів, що восени йде дощ, Яна Ш. додав, що йшов дощ, Тимур А. припустив, що врожай буде збирати восени, Поліна Ж. відлітають птахи восени. Максим К. помітив, що дерева восени скидають листя. Тимур О. розповів, що тварини восени готуються до зими, змінюють шерсть. А Юля І. і Микита Д. помітили, що восени світить сонце, але прогрівається погано і погода восени часто змінюється.

На наступному етапі дошкільникам було запропоновано розглянути схеми аплікацій, діти зрозуміли, що візерунок може бути в середині, в кутах килимка і по його краях. Потім Уляна Б., Поліна Б. та Артем Б. Дошкільниця зазначає, що всі килимки прикрашені сухим листям, квітами та травами.

В основній частині була організована практична діяльність – дітям дошкільного віку було запропоновано вибрати форму килима, розробити власну викрійку та зшити килим з листя. Перед початком роботи учитель-вихователь нагадав, що аркуші спочатку потрібно покласти на основу (на стіл), а потім охайно приклеїти, щоб не пошкодити засушені листочки на аркуші. Діти старшого дошкільного віку самі самостійно заповнювали схему композиції на аркуші паперу. Поліна Ж. вона зробила килим, поклавши великий листок у центр, а маленький по краю. Микита М. хаотично розклав листя на килимку, Аріна М. віддала перевагу розташувати великі листи по кутах килимка.

В останній частині заняття в групі на стенді були розміщені роботи дітей.

Перед початком заняття на тему «Ведмідь» (з насіння) була проведена підготовча робота: читання казки: «Марія і Ведмідь», «Три ведмеді», «Ведмідь і Лисиця», перегляд фотографій ілюстрацій, перегляд насіння.

У вступній частині заняття в групі був елемент несподіванки – прийшов лист від листоноші. Діти мають визначити відправника, відгадавши загадку. Уляна Б. і Катя Т. запідозрили, що листа надіслав ведмідь. Під час розмови він дізнався, що робить ведмідь взимку і де він спить. Рома П. і Микита М. сказали, що ведмідь взимку спить. Мишко П. та Данило Ф. додали, що ведмідь спав у барлозі. Потім дошкільникам було запропоновано допомогти ведмедику - зробити «фотографії» ведмедя і показати їх друзям. В основній частині уроку був організований розбір випробування. Під час аналізу дошкільники відповідали на запитання: «У якій частині аркуша зображений ведмідь? З яких частин тіла складається зображення ведмедя? Яка форма голови? Тіло? Є щось овальне? Поліна Б. відповіла, що ведмідь зображений в центрі аркуша. Артем Б. розповів, що у ведмедя є голова, тулуб і лапи. Микита Д. і Юлія І. сказали, що голова кругла, а овальне тіло Яків З. відповів, що лапи у ведмедя теж овальні.

На наступному етапі була організована практична робота з аплікаційним матеріалом – насінням. Дошкільнята розглядали зернятка, чіпали їх, за бесідою дізнавалися, як називаються зернятка, де вони ростуть і що з ними можна робити. Даша М. доповіла, що насіння називаються гречка і просо, Тимур А. відповів, що вони ростуть на полях, а Поліна Ж. та Максим К. додавши, що з гречки можна варити каші.

Потім дітям запропонували прикрасити фотографію ведмедика насінням. Демонстрація виконання роботи дозволила визначити робочий процес:

1. Заповніть контур клеєм ПВА, рівним шаром.
2. Наповніть ведмедя гречкою, а черевце й мордочку пшоном.
3. Виріжте з паперу очі, рот і ніс і приклейте їх до рота ведмедика.

Після фізкультури для дітей старшого дошкільного віку була організована самостійна робота, а в останній частині заняття в групі – виставка робіт. Максим Б. поділився, що найбільше любив робити ведмедика з цятками, а Данилов Ф. і Настя Г. насилу приклеювали зернятка, тому що вони наносили занадто мало клею на основу.

До заняття в групі «На дні морському» (на папері) була проведена підготовча робота: розгляд ілюстрацій підводних мешканців.

Під час заняття в групі дітей дошкільного віку запросили у подорож. Під час хвилини подиву та художнього слова – читання вірша А. Самсонова «Різні риби» дошкільнята дійшли висновку, що подорож приведе на дно морське. Потім була організована бесіда, під час якої діти дошкільного віку під керівництвом вихователя згадали, хто живе в морі.

В основному дошкільнят поділили на дві групи, одній групі було завдання наповнити море рибками, а іншій – прикрасити його водоростями та камінчиками. Перед початком аплікації була продемонстрована пальчикова гімнастика «Щука хитра, зубаста...», потім вихователь ознайомила дітей з алгоритмом роботи, а під час пояснення дошкільнятам продемонстрували прийом симетричної розрізки риби та водоростей.

У рамках самостійної роботи дошкільнята вирізають рибку і водорослі, розміщують їх на аркуші паперу, а потім охайно склеюють. Кожна дитина придумала та створює свою власну рибку: Поліна Б. та Артем Б. прикрасили овальну рибку клаптиками паперу замість луски, Микита Д. вирізав пилкою, Даша М. та Аріна М. додали незвичайні риб'ячі плавці, Поліна Ж. та Михайло П. Для своїх рибок зробили хвостики незвичайної форми. В останній частині заняття дошкільнята сказали, що найбільше їм подобається вигадувати та прикрашати рибок, а Данило Ф. та Максим Б. виявили, що водорості складно піддавати. різати, тому що він дуже тонкий.

Перед аплікацією на тему «Рибки» (з природного матеріалу) була проведена попередня робота: читання А. Пушкін «Казка про рибака і рибку», етюд за ілюстрацією із зображенням риби.

Під час занять в групі дошкільнятам було запропоновано допомогти казковому персонажу – Золотій рибці. Щоб допомогти їй вибратися з сітки, діти загадують загадку про акваріум. Згодом зразок «Рибки в акваріумі» був запропонований для тестування.

В основній частині була організована бесіда про рибок в акваріумі. Катя Т. згадала, що на дні акваріума пісок, Максим К. додав, що в акваріумі ростуть камінці та водорості. Микита М. сказав, що рибки в акваріумі весело плавають, Михайло П. згадав, що рибки ховаються у водоростях, а Максим Б. додав, що вони досі полюють один на одного. Поліна Ж. а Даша М. відповіла, що всі рибки в акваріумі різного кольору і форми, Настя М. додала, що всі вони різного розміру: великі і маленькі.

Потім учитель-вихователь запитав, чим риби відрізняються від інших тварин і що їм потрібно для життя під водою. Артем Б. сказав, що у риби були зябра, а Микита Д. і Юлія І. додали, що у риби були плавники і хвіст для плавання. Тимур А виявив, що риба має луску.

Потім вчитель-вихователь пояснила дітям процес подачі заявки, після чого була організована самостійна робота. Діти покрили дно акваріума клеєм і посипали його «пісочком» – будь-якою вибраною гречкою або тертим листям, а потім відібрали травинки, які могли зображати водорості. На наступному етапі кожна дитина вибирала листочок, який, на її думку, найбільше нагадував рибу, приклеювала його до фону, додавала черешок і плавці листочка.

В останній частині діти старшого дошкільного віку розповідали, як вони готували рибу, яке листя і якого кольору, Катя Т. сказала, що зробила золоту рибку, тому вибрала жовте листя. Микита Д. сказав, що листя горобини найбільше схожі на водорості, Поліна З. відповіла, що кленовий лист найбільше нагадує риб'ячий хвіст, тому що він дуже красивий.

Перед роботою з аплікацією на тему «Як допомогти їжачку» (з паперу) була проведена попередня робота з дошкільниками: бесіда про ознаки осені, спостереження за деревами та комахами на прогулянці, розгадування загадок про осінь.

У вступній частині заняття в групі була організована ігрова діяльність «Передача настрою», під час якої створювався емоційний настрій у групі і дітей. Потім дошкільникам було запропоновано відгадати загадку про золоту осінь.

На наступному етапі в момент несподіванки – знайомства з їжачком виникла проблемна ситуація – діти старшого дошкільного віку повинні були вгадати, як допомогти їжачку. Обговорюючи запитання, дошкільнята дійшли висновку, що для того, щоб допомогти їжакові, потрібно зігріти нірку. Рома П. підказав, як ставлять піч у яму. Данило Федорович заперечив, що їжак не може розігріти піч, він не людина. Михайло П. запропонував дати їжакові ковдру, Настя Р. заперечила, що ковдра незручна, завелика. Яна Ш. Він помітив, що їжак зазвичай тягне листя в свою нірку. Вихователь підсумувала здогадки дітей і запропонувала зробити багато аркушів, щоб їжак міг утеплити свою нірку.

Основну частину заняття в групі розпочали з дітьми з пальчикової гімнастики на тему «Ось мої помічники». Потім під наглядом учителем-вихователя діти старшого дошкільного віку пригадали алгоритм роботи з паперовою аплікацією. Дошкільнята вибрали вподобаний папір і, обговоривши техніку правила безпеки, приступили до творчого процесу своєї роботи. Кожна дитина вирізала аркуш зім'ятого паперу за шаблоном, а один із обраних ним кольорових папірців підходив до дерева і приклеював свій аркуш, хтось до гнізда їжачка, а хтось із дітей до самого дерева.

В останній частині заняття в групі дошкільнята обговорили створені роботи і зробили висновок, що тепер їжакові буде тепло під ніркою.

Перед заняттям «Букет у вазі» (з насіння на основі пластиліну) була проведена попередня робота: бесіда з дітьми про квіти, перегляд ілюстрацій, читання художньої літератури, розгадування ребусів, гра з насінням, створення шаблону вази.

У вступній частині заняття в групі дошкільникам було запропоновано викликати казки незвичайними, чарівними фарбами. Мишко П. згадав казку «Червона квітка», Аріна М. - «Кам'яна квітка» і Даша М. - «Сім квіточок».

В основному дошкільнятам пропонували зробити незвичайні квіти. Після використання художнього слова – вірша «Букет квітів у вазі» було організовано розбір зразка. Під час розбору під керівництвом вихователя дошкільнята дізналися з яких частин складається твір та які матеріали потрібні. Уляна Б. сказала, що квіти у вазі. Поліна Б. відповіла, що вазу можна обвести трафаретом. Артем Б. сказав, що потрібні насіння рослин, а Микита Д. додав, що пластилін потрібен, щоб склеїти насіння.

На наступному етапі діти дошкільного віку познайомилися з прийомами виконання та робочим процесом:

1. Прикладіть шаблон і заповніть його рівним шаром пластиліну.
2. Виберіть місце для пампушки, додайте шаблон і заповніть його пластиліном.
3. Дістаємо сосиски на стеблах і листках.
4. Прикрасьте вазу та квіти насінням рослин.

Після пальчикової гімнастики була організована самостійна практична робота дітей.

В останній частині заняття в групі була організована вихователем виставка дитячих робіт. Дошкільнята милувалися букетами та ділилися враженнями.

Перед аплікацією «Грибна галявина» (з природного матеріалу) була проведена підготовча робота: вивчення ілюстрацій із зображеннями грибів.

У вступній частині заняття дошкільнятам була загадана загадка, яка допомогла встановити, що заняття в групі буде про гриби.

Після фізкультхвилинки «Ми лісом гуляли, гуляли» дошкільнятам було запропоновано ознайомитися з аплікацією «Гриби» та визначити, які матеріали потрібні. Микита М. відповів, що йому потрібен картон, на який буде приклеєний грибок. Микола А. сказав, що потрібні листочки різного кольору, Поліна Ж. додала, що потрібен клей.

На наступному етапі під керівництвом учитель-вихователя діти зрозуміли, що для ніжок грибів необхідно використовувати листочки більш світлого кольору, а для капелюшків - темнішого. Потім діти старшого дошкільного віку повинні створити грибну галявину. В рамках самостійної роботи була проведена індивідуальна підтримка Данила Ф. та Якова З., які не змогли придумати гриб. У заключній частині заняття дошкільнята назвали найбільш вдалимими роботи дітей: Уляни Б. та Юлі І. Уляна зобразила на печінці ціле сімейство грибів, а Юля додала хмару з листя та дощ.

Перед заняттями в групі з аплікації на тему «Вівці» (з ниток) була проведена підготовча робота: бесіда на тему «Домашні тварини», розглядання виробів з вовни та ілюстрацій із зображенням овець.

В рамках заняття в групі дошкільнят запросили на екскурсію на тваринницьку ферму, де живуть різні сільськогосподарські тварини.

У вступній частині діти пригадали, що таке домашні тварини. Микита Д. назвав корову, Юля І. назвала козу, Яків З. назвав свиню, а Поліна Ж. називається вівця. Потім дошкільнятам було запропоновано розглянути картинку із зображенням вівці та пригадати, яку користь вона приносить людині. Арина М. відповіла, що теплий одяг – з овечої вовни.

Пізніше з розповіді та бесіди вихователя діти дізналися, що вівця-самець називається баран і має великі спіралеподібні роги, а вівця-самка називається баран, вона не має рогів. Рома П. додав, що вівцю називають ягням. Яна Ш. Він додав, що вони годують овець травою, і Даша М.

помітила, що в селі своєї бабусі бачила овець різних мастей: чорних, білих, коричневих. Вчителька додала, що з вовни виготовляють не лише одяг, а й ковдри та валянки.

В основній частині заняття в групі дітям дошкільного віку було запропоновано дослідити та підібрати матеріали для виготовлення маленьких овечок. Тимур А., Микита Д. і Даша М. припустили, що вовняні нитки придатні для вівчарства. Поліна Ж. і Аріна М. додала, що обов'язково знадобиться клей ПВА, а Максим К. припустив, що для обрізання ниток знадобляться ножиці з гострим кінцем.

Після фізкультхвилинки дошкільники ознайомилися з алгоритмом виконання роботи з аплікації з ниток різної фактури. У ході самостійної роботи діти розрізали пряжу на частини, покривали шаблони клеєм і висипали нарізану пряжу на клей. Микита М. та Максим К. отримали індивідуальну допомогу у виборі кольору овечої пряжі, Рома П. не зміг розрізати пряжу на частини.

В останній частині учбового процесу були обрані найчистіші та охайні роботи.

До заняття в групі з аплікації на тему «Сова» (з природного матеріалу) була організована попередня робота: підготовка природного матеріалу (листя, шишки, жолуді тощо), розглядання осіннього листя, виділення форми та кольору листка.

На занятті в групі дошкільнята вчилися знаходити зображення птахів у вигляді листя. У вступній частині дошкільнята прослухали вірш Г. Новицького, «Я виходжу, одного пропускаю» і вирішили, що мова під час заняття в групі буде про сову.

В основній частині в групі діти старшого дошкільного віку розглянули приклад використання та визначили, які листочки потрібні сові. Яків З. припустив, що великі листочки потрібні для тулуба і крилець, Поліна З. додала, що маленькі листочки потрібні для пензликів на бровах. Юлія І. зазначила, що підійдуть листочки в'яза, Тимур А. назвав листочки

горобини, а Аріна М. вирішила, що підійдуть листочки берези. На наступному етапі діти під керівництвом вихователя поетапно виготовляли аплікацію: наклеювання. стовбур разом - лист в'яза, березовий лист розрізав навпіл і склеїв крильця, зробив брови з листя горобини. На останньому етапі дошкільнятам пропонувалося відгадати, де сидить сова, що вона робить, заповнити відповідний фон. Деякі діти творчо підійшли до роботи: Яна Ш. розмалювала гілку, на яку приклеїла листочки, Поліна Ж. побудувала гніздо для сови, а Даша М. додала маленьку пораду, щоб мама сови не нудьгувала. В останній частині заняття дошкільнята оцінювали роботу один одного.

До заняття у групі на тему «Пташка» (з природного матеріалу) була проведена попередня робота: читання книг про птахів, перегляд енциклопедій, розглядання малюнка, на якому зображена будова птаха, перегляд казок про птахів.

На заняттях у групі використовувалися технічні засоби навчання – на екрані з'являлися різні пташки, лунали їхні голоси. Дошкільнята розглядали пташок, слухали музику та відгадували, що в конверті, який листоноша приніс із пташками.

На основному етапі дітям було запропоновано розглянути шаблони аплікацій із листя із зображенням різних птахів. Потім дошкільнятам було запропоновано придумати казкову пташку, зробити її з листочків різної форми та наклеїти на лист картону. У рамках власної роботи Павла П. отримували і Тимура А. індивідуальну допомогу, яка могла змусити їх задуматися про пташку.

В останній частині творчого процесу діти спостерігали за птахами. Данило Ф. придумав для свого птаха незвичайний хвіст, Аріна М. зробила цікаву бахрому, а Катя Т. вибрала крила незвичайної форми.

Перед аплікацією «Зима» (з непридатним матеріалом) була організована підготовча робота: бесіда про ознаки зими, спостереження під час прогулянки за деревами, розгадування загадок про зиму.

У вступній частині заняття дошкільнята розгадували ребус і дійшли висновку, що урок буде про зиму. Вірш А. Пушкіна «Ось північ хмари доганяє...» і перегляд репродукцій зимових пейзажів дав змогу згадати ознаки зими. Уляна Б. сказала, що взимку скрізь лежить сніг, Поліна Б. відповіла, що взимку дуже холодно, Артем Б. додав, що взимку на небі були хмари і йшов сніг. Микита Д., Юлія І та Яків З. зазначили, що взимку дуже цікаво гратися на свіжому повітрі – можна ліпити сніговиків, будувати фортеці, кататися на санках, лижах та ковзанах. Потім гра «Раз, два, три – до нас сніжок летить!»

В основній діяльності діти повинні вгадати, який матеріал найбільше схожий на сніг. Поліна Ж. розповіла, що з білої пряжі можна зробити сніг, Аріна М. підказала, що можна використати білий папір, який можна порвати на шматочки, Мишко П. запропонувала використати вату. Потім дошкільнятам було запропоновано використати ватні диски для аплікації: вирізати прямокутники та смужки. на деревах цілі шайби можна використовувати як сніговика для зображення снігу, шайбу можна розірвати на частини, щоб зробити сніг пухнастим. Потім діти самі збирали зимовий пейзаж з деталей та індивідуально допомагали Микиту Д., Даші М. та Данилу Ф., які не знали, що подарувати. В останній частині заняття було підбито підсумки та організовано виставку робіт. На батьківській консультації «Розвиток творчих здібностей нетрадиційними формами аплікації у дітей дошкільного віку» були представлені офіційні представники дошкільнят. Поняття «аплікація» та її вплив на розвиток вводяться дошкільниками: розвиток посидючості, акуратності, працьовитості, різноманітних спеціальних умінь і навичок, координації рухів, творчих здібностей., сенсорних, моральних, професійних, естетичних. На наступному етапі, батьки переглянули зразки дитячих робіт, які допомогли розрізнити різні види нетрадиційної аплікації: мозаїка з ячної шкаралупи, крупи, серветки; аплікація з різаних вовняних ниток,

прорізи, накладки, модульна (мозаїка), симетрична, стрічкова, силуетна, використання гофрокартону, тканини, соломи, сухих рослин.

Таким чином, на етапі формування з різноманітних матеріалів розроблено низку прикладних видів діяльності, спрямованих на розвиток творчих здібностей старших дошкільників та впроваджених у навчально-виховний процес дошкільного закладу. Використання різноманітних матеріалів здійснювалося в рамках спеціально організованої діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини: темпераменту, характеру, особливостей психічних функцій, настрою дитини. Було організовано захищений творчий простір: довірчі стосунки між дитиною та вчителем, успішність та матеріальні ситуації створювали умови для творчої діяльності. Кожне заняття в групі було спрямоване на розвиток та активізацію творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку шляхом використання різноманітних засобів: літературного читання (казки, оповідання); Слухати музику; перегляд малюнків, ілюстрацій; спілкування з дітьми тощо.

2.3. Аналіз результатів експериментального дослідження

Проаналізувавши результативність проведеної роботи з розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку в процесі виконання аплікації з різних матеріалів. Були поставлені завдання:

1. Повторна діагностика та розкриття рівня розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку контрольної та експериментальної груп.

2. Порівняйте результати дослідницького та контрольного етапів і зробіть висновки про динаміку розвитку творчих здібностей старших дошкільників. На контрольному етапі експерименту проведено повторну діагностику рівня розвитку творчих здібностей старших дошкільників у контрольній та експериментальній групах.

Результати тестування кожної техніки показали:

1 спосіб - 50% дошкільнят експериментальної групи і 40% контрольної групи виставляли окремі предмети з різними деталями: собаку з нашійником на ланцюжку біля будки, квіткові галявини, дерева з сонцем і птахами, машину, квіти. у красивій вазі, їжачок з яблуками та грибами на звороті, сонечко з посмішкою та очима, шпак на дереві тощо.

25% дітей експериментальної групи малювали готові малюнки до казок: «Сім'я» (мама і тато тримають дитину за руки, всі в різнокольоровому одязі, дитина тримає м'яч, світить сонечко) , «Гонки» (чотири машини, різних кольорів і форм, для переду).

15% дошкільників експериментальної групи та 10% дошкільників контрольної групи, як і раніше, зображували об'єкти певного типу (дерево, сонце, квітка, людина, м'яч, робот, будинок, автомобіль). схематичне контурне зображення без деталей, зображення нечітке, незрозуміле, потрібно було запитати, що малює дитина, 10% дітей експериментальної групи та 10% контрольної групи відмовилися розв'язувати завдання.

Спосіб 2. У порівнянні з експериментом виявлення, більшість дітей експериментальної групи (70%) представляли деталізовані об'єкти (корабель з ілюмінаторами, риба з трикутників, ракета, автобус з вікнами, трикутники метелик, жаба, кіт, поїзд з вагонами, дерево у формі прямокутника).

Більшість робіт у контрольній групі (55%), експериментальній групі - 10% дошкільнят були ще зразковими - гриби, квітка, м'яч, снігова баба, обличчя, голова, коло, сонечко; прапор, указка, бантик, кашкет, парасолька; будинок, вікно, шафа, картина, скриня, телевізор, піч; місяць, гойдалка.

20% дітей експериментальної групи і 50% контрольної групи малювали півколо в колі, а потім використовували шаблонні малюнки для цієї фігури. Схематичні малюнки без промальованих деталей (яблуко,

місяць, ялинка тощо) мають 15% дітей дошкільного віку дослідної та 20% контрольної групи.

Слід зазначити, що діти експериментальної групи малювали героїв мультфільмів: смішариків, роботів, пташок «злих бернсів» - хоча ці малюнки прості, але готові і детальні.

І в експериментальній (20%), і в контрольній (10%) групах є малюнки, що поєднують дві і більше геометричні фігури: квітка і сонечко; сонце і дерево; їжачок і Крош; гриби та гусениці - це свідчить про більш високий рівень розвитку творчого мислення, уяви та фантазії у цих дітей.

Спосіб 3. Більшість дітей обох груп виконали завдання без особливих труднощів. Діти малювали одяг для тварин, малювали будиночки, хлопчиків, сонечко, хмаринки, принцеса малювала принца, карету, замок, квіти, метелика, дерева, птахів, білочку, річку.

Таким чином, 70% дітей дослідної групи та 55% дітей контрольної групи проявили творчі здібності та фантазію, 30% дітей дослідної групи та 40% дітей контрольної групи потребували допомоги викладач. Самостійна діяльність не виявлена, доводилося демонструвати наочний матеріал.

Отже, можливо сказати, що високий рівень розвитку творчих здібностей в експериментальній групі на 5% вищий, ніж у контрольній групі; середній рівень в досліді на 10% вищий, ніж у контролі; низький рівень експериментальної групи на 15% нижчий, ніж контрольної групи.

А рівень розвитку творчих здібностей дітей у контрольній групі істотно не змінився.

В експериментальній групі високий рівень розвитку творчих здібностей підвищився на 20% (від 0% до 20%), середній рівень залишився на поточному рівні 50%, а низький рівень знизився на 20% (від 50% до 30%). Завдяки тому, що з дітьми цієї групи була організована робота, спрямована на розвиток творчих здібностей, дошкільники досягли більш високого рівня розвитку.

У контрольній групі високий рівень не змінився, середній рівень підвищився на 5% (з 40% до 45%). Спеціальної роботи з дітьми цієї групи щодо розвитку творчих здібностей не проводилось.

Таким чином, результати контрольного етапу показали, що рівень розвитку творчих здібностей в експериментальній групі підвищився після проведення серії занять з аплікації з різних матеріалів. Отже, можна стверджувати, що такі заняття є ефективними та підвищують рівень розвитку творчих здібностей, вчать дошкільників розвивати зміст образу, емоційно передавати образ, продумувати оригінальний образ і самостійно його розвивати.

Отже, можливо зробити основні висновки, щодо етапу дослідження які показали, що більшість дітей мають досить низький рівень розвитку творчих здібностей. Багато відповідей до завдань схематичні, прості, незрозумілі.

На етапі розробки розроблено та впроваджено в освітній процес дошкільного закладу низку аплікаційних видів діяльності з різноманітних матеріалів, спрямованих на розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. Використання різноманітних матеріалів здійснювалося в рамках спеціально організованої діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей кожної дитини: темпераменту, характеру, особливостей психічних функцій, настрою дитини. Був організований захищений творчий простір: взаємини створено довіру між дитиною та вчителем, створено ситуації успіху та матеріальні умови для творчої дії. Кожне заняття було спрямоване на розвиток та активізацію творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку шляхом використання різноманітних засобів: літературного читання (Казки); Слухати музику; перегляд малюнків, ілюстрацій; спілкування з дітьми тощо.

У контрольний період проведено багаторазову діагностику, результати якої показали, що після проведення серії занять з аплікації з різноманітних матеріалів рівень розвитку творчих здібностей дітей

експериментальної групи підвищився. Тож можна стверджувати, що такі заняття ефективно підвищують рівень розвитку творчих здібностей, вчать дошкільників розвивати зміст зображеного, емоційно передавати образ, продумувати оригінальний образ і самостійно його розвивати.

ВИСНОВКИ

Проведене у роботі дослідження з розвитку творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку у процесі виконання аплікації з різних матеріалів для дітей дошкільної освіти дало змогу відзначити:

Вивчення та аналіз літератури дозволив виявити особливості роботи з дітьми дошкільного віку на заняттях з виконання аплікації з різних матеріалів, на яких у них формуються творчі здібності.

Творчі здібності – це сукупність психічних якостей, які забезпечують творчість. Ці властивості притаманні творчій особистості з оригінальним, нестандартним мисленням. До них відносять уяву, гнучкість розуму, дивергентне мислення, мотивацію творчості та інші властивості. У людини творчі здібності виявляються в різних видах діяльності (наукової, виробничої, художньої) та інше і дозволяють створювати нове, ніколи раніше не існувало.

Дошкільний вік має великі змоги розвитку творчих здібностей. Критеріями та компонентами, що дозволяють визначити наявність творчих здібностей у дитини, є: пластичність, рухливість, оригінальність; легкість, гнучкість, побіжність, оригінальність, розробленість, допитливість, уяву, складність, схильність до ризику. Для успішного формування творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку необхідно дотримання наступних умов: ранній фізичний розвиток дитини, створення обстановки, що випереджає розвиток дітей, надання дитині великої свободи у виборі діяльності, єдині вимоги сім'ї та дошкільного закладу, облік індивідуальних особливостей дитини: темпераменту, характеру, особливостей психічних функцій, настрої дитини, навчання гнучким, варіативним умінням та узагальненим навичкам, організація безпечного творчого простору (довірчі відносини, позитивні очікування, створення ситуацій успіху, матеріальні умови для творчої діяльності). Під аплікацією розуміється один із видів прикладного мистецтва, що використовується для художнього оформлення різних предметів (одягу, меблів, посуду тощо)

за допомогою прикріплення до основного тла вирізаних декоративних або тематичних форм. У дитячому садку можуть бути використані різні види аплікацій: предметна, сюжетна, декоративна та різні види аплікацій із нетрадиційних матеріалів: тканини, пшона, природного матеріалу тощо. На заняттях аплікацією використовуються різні методи роботи: наочні, словесні, наочно дієві, практичні, евристичні.

Дані констатуючого етапу виявили, що у більшості дітей спостерігається досить низький рівень розвитку творчих здібностей. Багато відповіді завдання шаблонні, прості, невиразні, що вказує на необхідність цілеспрямованої роботи з дітьми з розвитку творчих здібностей.

У ході формуючого етапу було розроблено та впроваджено в освітній процес дошкільного закладу серію занять з аплікації з різних матеріалів, спрямованих на розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку. Аплікація з різних матеріалів здійснювалася у процесі спеціально організованої діяльності, враховували індивідуальні особливості кожної дитини: темперамент, характер, особливості психічних функцій, настрої дитини. Було організовано безпечний творчий простір: створювалися довірчі відносини між дитиною та педагогом, ситуації успіху, матеріальні умови для творчої діяльності. Кожне заняття було спрямовано розвиток і стимулювання творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку, через використання різноманітних коштів.

На контрольному етапі було проведено повторну діагностику, результати якої показали, що після проведення серії занять з аплікації з різних матеріалів у дітей експериментальної групи підвищився рівень розвитку творчих здібностей.

Високий рівень розвитку творчих здібностей підвищився на 20% (з 0% до 20%), середній рівень залишився колишньому рівні 50%, а низький рівень зменшився на 20% (з 50% до 30%). Це свідчить про те, що заняття аплікацією підвищують рівень розвитку творчих здібностей, вчать

дошкільнят розробляти зміст зображення, емоційно передавати образ, замислювати оригінальне зображення та самостійно його розробляти.

Отже, мету дослідження досягнуто, гіпотезу підтверджено, завдання дослідження вирішено.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Альтшуллер, Г.С. Знайти ідею. [Текст] / Г.С. Альтшуллер. Харків: Наука, 1986. 234 с.
2. Алфєєва, Є.В. Креативність та особистісні особливості дітей дошкільного віку (4-7років) [Текст]: дис, канд. психол. Наук / Є.В. Алфєєва. М.: Наука, 2013. 112 с.
3. Андрєєв, В.І. Педагогіка: навчальний курс творчого саморозвитку. [Текст] / В.І. Андрєєв. - Казань: Центр інноваційних технологій, 2012. 608 с.
4. Батова, І.С. Образотворча діяльність малювання, ліплення, аплікація. Ігри-заняття для супроводу організованої освітньої діяльності дітей дошкільного віку [Текст] / І.С. Батова. К.: Вчитель, 2015. 24 с.
5. Богатєєва, З.А. Заняття аплікацією в дитячому садку [Текст] / З.А. Богатєєва. Одеса: Академія розвитку, 2014. 136 с.
6. Богоявленська, Д.Б. Психологія творчих здібностей [Текст] / Д.Б. Богоявленська. Н.: Академія, 2012. 216 с.
7. Борзова, В.А. Розвиток творчих здібностей у дітей [Текст] / В.А. Борзова. А.А. Борзів. Маріуполь: 2004. 211 с.
8. Венгер, Н.Ю. Шлях до розвитку творчості [Текст] / Н.Ю. Венгер // Дошкільне виховання. 2012. №11. С. 32-38.
9. Ветлугіна, Н.А.Художня творчість та дитина [Текст]: Монографія / Н.А. Ветлугіна. К.: Синтез, 2011. 118 с.
- 10.Вєтрова, Т.М. ТРВЗ в ізодіяльності [Текст] / Т.М. Вєтрова. - Наб. Човни: Аура, 2015. 80 с.
11. Виготський, Л.С. Уява та творчість у дитячому віці. Психологічний нарис [Текст]: Книга для вчителя / Л.С. Виготський. М.: Просвітництво, 2001. 267 с.
12. Галанов, А.С.Заняття з дошкільнятами з образотворчого мистецтва [Текст]: книга для вихователя дитсадка / О.С. Галанов, С.М. Корнілова, С.Л. Куликова. Х.: ТЦ "Сфера", 2010. 80 с.

13. Грибовська, А.А. Аплікація у дитячому садку [Текст]: книга для вихователів дошкільних закладів / О.О. Грибівська. К.: Синтез, 2015. 98 с.
14. Григор'єва, Г.Г. Розвиток дошкільника в образотворчій діяльності [Текст] / Г.Г. Григор'єва. К.: Азбука, 2012. 344 с.
15. Дормідонтова, Л. Педагогічні умови розвитку творчих здібностей старших дошкільнят [Текст] / Л. Дормідонтова// Дошкільне виховання. – 2015. №3. С. 94-99.
16. Дружинін, В.М. Психологія загальних здібностей [Текст]: навчальний посібник для студентів / В.М. Дружинін. СПб.: Дніпро, 2013. 274 с.
17. Дубровська, Н.В. Запрошення до творчості [Текст] / Н.В. Дубрівська. СПб.: Дитинство Прес, 2014. 128 с.
18. Дяченко, О.М. Розвиток уяви дошкільника [Текст] / О.М. Дяченка. - Харків.: АСТ, 2011. - 149 с.
19. Єндовицька, Т.О. Розвиток творчих здібностей [Текст] / Т.О. Єндовицька // Дошкільне виховання. 2014. №12. С. 73-75.
20. Жуганов, А.В. Творча активність особистості: зміст, шляхи формування та реалізації [Текст] / А.В. Жуганів. К.: Синтез, 2014. 208 с.
21. Загнязінський, В.І. Загальна педагогіка [Текст]: Навчальний посібник для ВНЗ / В.І. Загнязінський, І.М. Ємельянова. К.: Вища школа, 2008. 391 с.
22. Казакова, Т.Г. Теорія та методика розвитку дитячої образотворчої творчості [Текст] / Т.Г. Козакова. К.: Синтез, 2012. 256 с.
23. Калугін, Ю.Є. Творча уява та її розвиток [Текст]: Учеб. Посібник / Ю.Є. Калугін. Миколаїв, 2013. 293 с. 59
24. Колективна творчість дошкільнят: конспекти занять [Текст] / за ред. А.А. Грибівській. Х.: ТЦ «Сфера», 2005. 192 с.
25. Комарова, Т.С. Дитяча художня творчість. До роботи з дітьми 2-7 років. [Текст] Методичний посібник для вихователів та педагогів / Т.С. Комарова. К.: Синтез, 2015. 160 с.

26. Комарова, Т.С. Дитяча колективна творчість [Текст] / Т.С. Комарова, А.І. Савенків. К.: Педагогічне суспільство, 2005. 128 с.
27. Кудрявцев, В. Дитина – дошкільник: новий підхід до діагностики творчих здібностей [Текст] / В. Кудрявцев, В. Синельников. Львів.: Азбука, 2015. 64 с.
28. Левін, В.А. Виховання творчості [Текст] / В.А. Левін. К.: Просвітництво, 2007. 306 с.
29. Леонтьєв, А.М. Психологічне розвиток дитини на дошкільному віці [Текст] / А.Н. Леонтьєв// Питання психології. 2012. №7. С. 86-94.
30. Ликова, І.А. Образотворча діяльність у дитсадку [Текст]: Планування, конспекти занять, методичні рекомендації / І.А. Ликова. М.: Карапуз, 2011. 263 с.
31. Цибуля, О.М. Мислення та творчість освіти [Електронний ресурс]/О.М. Цибуля. М.: Політвидав, 1976. - 144 с. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/>
32. Люблінська, А.А. Нариси психологічного розвитку. [Текст] / А.А. Люблінська. Вінниця.: НОРМА, 2013. 478 с.
33. Малишева, А.М. Аплікація в дитячому садку [Текст] / О.М. Малишева, Н.В. Єрмолаєва. К.: Академія розвитку, 2014. 144 с.
34. Межієва, М.В. Розвиток творчих здібностей у дітей дошкільного віку [Текст] / М.В. Межієва. Львів: Лотос, 2012. 153 с.
35. Мелік-Пашаєв, А.А. Сходинки до творчості [Текст] / А.А. Мелік-Пашаєв, З.М. Новлянська. М.: Азбука, 2007. 238 с.
36. Мухіна, В.С. Образотворча діяльність дитини як форма засвоєння соціального досвіду [Текст] / В.С. Мухіна. К.: Педагогіка, 1991. 240 с.
37. Ніколаєва, Є.І. Психологія дитячої творчості [Текст] / Є.І. Миколаєва. СПб.: Мова, 2006. 235 с.
38. Від народження до школи. Орієнтовна основна загальноосвітня програма дошкільної освіти [Текст] / за ред. Н.Є. Веракси, Т.С. Комарової, М.А. Васильєва. К.: Синтез, 2013. 304 с.

39. Петрович, Н.Т. Шлях до винаходу. [Текст] / Н.Т. Петрович, В.М. Цуриків. К.: Освіта, 1986. 152 с.
40. Поддяков, Н.М. Творчість та розвиток дітей дошкільного віку [Текст] / Н.Н. Піддяків. Вінниця, 1994. 263 с.
41. Прохорова, Л.А. Розвиваємо творчу активність дошкільнят [Текст]/Л.А. Прохорова. // Дошкільне виховання. 2014. – №5. С.12-14.
42. Психологічний словник [Текст]/за ред. В.П. Зінченко, Б.Г. Мещерякова. Х.: Асоль, 2006. 563 с.
43. Рубінштейн, С.Л. Основи загальної психології [Текст] / С.Л. Рубінштейн. СПб.: Синтез, 2008. 688 с.
44. Сакуліна, Н.П. Методика навчання образотворчої діяльності та конструювання [Текст]: навчальний посібник для студентів пед. університетів. / Н.П. Сакуліна, Т.С. Комарова. К.: Просвітництво. 2009. 215 с.
45. Севостьянова, І.М. Психолого-педагогічна наука про розвиток творчих здібностей дошкільнят [Текст]/І.М. Севостьянова // Початкова школа. 2014. №2. С. 52-55.
46. Симановський, А.Е. Розвиток творчого мислення дітей [Текст] / А.Е. Симановський. Хмельницьк: Розвиток, 2008. 192 с.
47. Теорія та методика образотворчої діяльності в дитячому садку [Текст]: навчальний посібник для студентів педагогічних інститутів / за ред. В.Б. Космінської, Є.І. Васильєвої, Р.Г. Козакової та ін. - 2-ге вид. К.: Синтез, 2011. 268 с. 61
48. Трунова, М. Колективні роботи на заняттях з ізодіяльності [Текст] / М. Трунова // Дошкільне виховання. 2015. - №2. С. 60-63.
49. Туник, Є.Є. Тест Є. Торренса. Діагностика креативності. [Текст] Методичний посібник. К.: Просвіта, 1998. 170 с.
50. Тютюєва, І.А. Особливості розвитку творчості дошкільнят у психолого-педагогічній літературі [Текст]/І.А. Тютюєва, Н.В. Будаліна// Дошкільна освіта. 2013. №6. С. 8-9.

51. Урунтаєва, Г.А. Дошкільна психологія [Текст]/Г.А. Урунтаєва. Х.: Академія, 2001. 336 с.

52. Шайдурова, Н.В. Теорія та методика розвитку дитячої образотворчої творчості [Текст] / Н.В. Шайдурова. Одеса.: Сфера, 2008. 160 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Вихор Єлизавета Олександрівна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

- дотримуватися:
 - вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
 - принципів та правил академічної доброчесності;
 - нульової толерантності до академічного плагіату;
 - моральних норм та правил етичної поведінки;
 - толерантного ставлення до інших;
 - дотримуватися високого рівня культури спілкування;
- надавати згоду на:
 - безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
 - оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
 - використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

- не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
- не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

14.11.2022

(дата)

(підпис)

Слізавета Вихор

(ім'я, прізвище)